

УДК 343.13;343.98

В. Г. Лукашевичдоктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України
Класичний приватний університет**НОВИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ – ВИКЛИК ТЕОРІЯМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ**

У статті розглянуто деякі проблемні питання, що піднімалися на засіданні круглого столу на тему: “Кримінальний процесуальний кодекс України: перші проблеми та здобутки”, який відбувся 12.09.2014 р. у Класичному приватному університеті. Проаналізовано чинне кримінально-процесуальне законодавство порівняно з законодавством 1960 р., практика його застосування та думки науковців і практиків, стосовно анонсованих проблем. Викладено власні думки щодо їхнього розв’язання в сучасних правових реаліях і планування наукових досліджень у цій галузі.

Ключові слова: кримінальне провадження, завдання кримінального провадження, досудове розслідування, початок досудового розслідування, Єдиний реєстр досудового розслідування, повідомлення про підозру, зупинення досудового розслідування, закінчення досудового розслідування, участь захисника у кримінальному провадженні.

I. Вступ

Дванадцятого вересня 2014 р. в Класичному приватному університеті відбулося традиційне засідання круглого столу на тему: “Кримінальний процесуальний кодекс України: перші проблеми та здобутки”. У ньому взяли участь відомі в Україні та регіоні науковці та практичні працівники: А. Д. Аксьонова, виконавчий директор ВГО “Асоціація адвокатів України”; Д. В. Бугай, президент ВГО “Асоціація правників України”, партнер ЮК “Ващенко, Бугай та партнери”, адвокат; В. В. Городовенко, д. ю. н., доцент, Заслужений юрист України, голова Апеляційного суду Запорізької області; Т. А. Денисова, д. ю. н., професор, директор Інституту права імені Володимира Сташиса Класичного приватного університету; К. В. Калюга, к. ю. н., старший експерт НДЕКЦ при ГУМВС України в Запорізькій області, майор міліції; В. Г. Лукашевич, д. ю. н., професор, завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики, Заслужений юрист України; А. О. Монаєнко, д. ю. н., професор, проректор з наукової роботи Класичного приватного університету, Голова Запорізького відділення Асоціації правників України, Заслужений юрист України; Л. М. Новоселова, голова Адвокатського об’єднання колегії адвокатів Запорізької області; О. П. Рябчинська, д. ю. н., доцент, завідувач кафедри кримінального права Класичного приватного університету; С. І. Спільник, к. ф. н., доцент, начальник управління нагляду за додержанням законів у кримінальному провадженні прокуратури Запорізької області; О. В. Чернобай, Президент ВГО “Асоціація адвокатів України”, адвокат, керуючий партнер ЮК “Чернобай та партнери”; О. Л. Шацький, прокурор Запорізької області, старший радник юстиції; О. А. Шевчук, керуючий партнер ЮА

“Шевчук та партнери”, адвокат, член Правління ВГО “Асоціація адвокатів України”, член ВГО “Асоціація правників України”.

II. Постановка завдання

Мета статті кореспондується з метою проведення круглого столу, якою було обговорення науковцями та практичними працівниками (суддями, прокурорами, адвокатами, слідчими) актуальної інформації щодо практичної реалізації приписів чинного Кримінального процесуального кодексу в правових реаліях сучасної України й на цьому підґрунті вдосконалення кримінально-процесуальної науки, зміцнення зв’язку теорії і практики, опрацювання рекомендацій щодо гармонізації національного законодавства з міжнародним досвідом.

Предметом обговорення стали такі питання (проблеми): досвід роботи суду в нових реаліях дії Кримінального процесуального кодексу України; прокурор, як процесуальний керівник кримінального провадження; місце та роль слідчого судді у кримінальному провадженні; слідчі в досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень; адвокат-захисник у нових реаліях дії Кримінального процесуального кодексу України.

У статті ми торкнемося лише деяких з анонсованих проблем.

III. Результати

Минуло майже два роки з набуття чинності нового Кримінального процесуального кодексу України, анонсованого засобами масової інформації як революційного, такого, що встановлює межу між системою кримінального судочинства “радянської доби” і системою, побудованою за “західним зразком”.

Побіжний аналіз його практичного застосування, а також думок науковців і практиків, висловлених під час обговорення на круглому столі, дають змогу зробити перші

обережні висновки стосовно дещо перебільшених очікувань від його застосування.

Коротко торкнемося лише окремих проблемних питань процесуальної діяльності у кримінальному провадженні.

Певну зацікавленість викликало питання щодо процесуальної мети й пізнавальних завдань досудового розслідування в межах чинного КПК.

Так, ч. 5 ст. 3 КПК при визначенні основних термінів Кодексу, досудове розслідування розглядає як стадію кримінального провадження, визначаючи лише її просторові межі: початок – з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчення – закриття кримінального провадження або направлення до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Із цього виходить, що начебто пізнавальна сутність цієї стадії у концентрованому вигляді відображується в обвинувальному акті, що направляється до суду. Так, до речі, було й за КПК 1960 р.

Утім, у ч. 14 ст. 3 КПК законодавець визначає поняття “притягання до кримінальної відповідальності” як самостійну стадію кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. Тож виникає закономірне питання – як співвідноситься ця стадія зі стадією “досудового розслідування” (ч. 5 ст. 3 КПК).

Детальний аналіз змісту ст. 280 КПК “Підстави та порядок зупинення досудового розслідування” дає змогу дійти висновку, що “стадія” (тут і далі – виділено нами) притягання до кримінальної відповідальності” входить органічною складовою у “стадію досудового розслідування”. Слід зауважити не зовсім коректне з формально-логічного боку субординаційне співставлення лінгвістичної моделі “стадія у стадії”, крім того “зубиться” пізнавальне навантаження цієї стадії.

Тому під час обговорення на круглому столі виникало питання: коли з’явиться, відповідно до ч. 3 ст. 276 КПК “наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення”. І чи можна відразу ж після внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань повідомляти особі про підозру, чи треба спочатку провести досудове розслідування (або якусь його частку), що дало б змогу згідно ч. 4, 5, 6 ст. 277 КПК розкрити зміст підозри, дати правову кваліфікацію кримінального правопорушення, із зазначенням статті (частини статті) Закону України про кримінальну відповідальність, викласти фактичні обставини

кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа тощо. Разом із тим, цілком очевидно, що під час збирання даних про підозру, навіть якщо воно відбувається в процесуальній формі, захисник активної участі не бере (бо звідки він з’явиться?).

Ще більше питань виникає із змісту ч. 2 ст. 283 КПК “Загальні положення закінчення досудового розслідування”, де наголошується, що прокурор зобов’язаний у *найкоротший строк* (знову оціночне поняття) після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. І коли у цей “найкоротший строк” встигнути адвокату взяти участь у захисті?

У цілому, аналіз статей гл. 23 КПК “Зупинення досудового розслідування” і гл. 24 “Закінчення досудового розслідування” дає змогу зробити попередній висновок, що процесуальна й пізнавальна сутність досудового розслідування полягають у тому, аби створити формальні (процесуальні) й змістовні (фактичні) підстави (обставини, докази) для відповідної вмотивованої постанови (клопотання, обвинувального акта) прокурора (слідчого), про що свідчить зміст обвинувального акта згідно із ч. 2 ст. 291 КПК, а в ч. 1 ст. 290 чинного КПК прямо прописано, що прокурор або слідчий визнає зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта.

Ст. 290 КПК “Відкриття матеріалів іншій стороні” визначає порядок допуску до матеріалів досудового розслідування стороні захисту. Втім, для визначення часу ознайомлення використовується оцінний термін “достатній”, який визначає прокурор (слідчий), слідчий суддя (ч. 10 ст. 290 КПК). Разом із тим, сторона захисту може використовувати отримані під час ознайомлення відомості як докази у суді (ч. 2, 3 ст. 290). І у цьому теж простежується пізнавальна роль досудового розслідування.

Обвинувальний акт, складений слідчим (або прокурором), разом із реєстром матеріалів досудового розслідування надається суду. У цьому плані обвинувальний акт як узагальнювальний пізнавально-правовий документ не відрізняється від того, що був передбачений КПК 1960 р. Але відсутня процесуальна процедура пред’явлення обвинувачення і допиту обвинуваченого (як у гл. 12 КПК 1960 р.), на нашу думку, не поліпшує захист останнього.

Ця процедура була перенесена на судовий розгляд справи (ст. 348 КПК), а на досудовому слідстві замінена такою: так, ст. 293

чинного КПК приписує, що одночасно з переданням обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування до суду, прокурор зобов'язаний, засвідчивши розпискою, надати їх копію підозрюваному (його статус ще не змінився) та його захиснику.

Далі долучаються матеріали кримінального провадження (кримінальна справа), до яких, відповідно до розуміння ч. 1 ст. 317 КПК, відносяться: обвинувальний акт; клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру; клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності та інші документи й матеріали, що мають значення для цього кримінального провадження. На нашу думку, до останніх можуть бути віднесені матеріали досудового слідства.

У подальшому, у ході підготовчого судового засідання матеріали вивчаються учасниками судового провадження (ч. 1 и 2 ст. 314 КПК) і приймається рішення (серед інших можливих) – призначити судовий розгляд на підставі обвинувального акта та клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 5 ст. 314 КПК).

Щодо визначення меж судового розгляду у ч. 1 ст. 337 КПК приписано, що він проводиться лише стосовно особи, якій висунуте обвинувачення, і лише в межах висунутого обвинувачення відповідно до обвинувального акта, крім випадків передбачених цією статтею. До речі, аналогічний припис містився у ст. 275 КПК 1960 р.: "...розгляд справи проводиться тільки відносно підсудних і тільки в межах пред'явленого їм обвинувачення".

На початку судового розгляду прокурор коротко викладає сутність обвинувального акту (ч. 2 ст. 347 КПК).

Учасники судового розгляду, як це впливає зі змісту ст. 349 КПК, вирішують, які докази потрібно дослідити, при цьому можуть визнати недоцільним дослідження доказів щодо тих обставин, які ніким не оспорується. Зрозуміло, що приймати такі рішення можна лише на основі детального ознайомлення з матеріалами досудового провадження й обвинувальним актом.

Під час допиту обвинуваченого (ст. 351 КПК), у разі його відмови давати показання або за наявності істотних суперечностей між показаннями, які обвинувачений давав під час судового розгляду і досудового розслідування, окремі науковці рекомендують, за клопотанням сторін або за ініціативою суду, оголосити показання обвинуваченого, отриманого під час досудового слідства. Теж саме вони пропонують розповсюдити й на допит свідка [1, с. 729, 734].

З вищепроведеного аналізу відповідних норм КПК вимальовується роль і значення пізнавальної діяльності слідчого під час до-

судового розслідування та її вплив на подальше судове провадження.

Тобто, всі учасники судового провадження, до його початку, біль-менш знайомляться (мають змогу ознайомитися) з усіма матеріалами досудового розслідування.

Не викликає сумнівів, що таке (попереднє) ознайомлення сторін судового провадження під час підготовчого провадження та судового розгляду з матеріалами (доказами) досудового слідства впливає (не може не впливати) на їх сприйняття події, що розслідується, та на формування у них відповідного "внутрішнього переконання", певної правової й громадянської позиції.

Разом із тим, аналіз відповідних норм КПК дає змогу обережно зауважити, що законодавець це питання вирішує неоднозначно, даючи змогу припустити, що зібрані на досудовому розслідуванні докази не є обов'язковими для суду. Так, у ч. 4 ст. 95 КПК зазначено, що суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому ст. 225 КПК. Тобто суд не має права обґрунтовувати судові рішення показаннями (*процесуальними джерелами доказів*), наданими на досудовому слідстві прокурору, слідчому, або посилатися на них.

Також, на нашу думку, непереконливими й дещо показово-декларативними є приписи, наприклад, ч. 5 ст. 364 КПК, де наголошується, що учасники судового провадження мають право в судових дебатах посилатися лише на ті докази, які були досліджені в судовому засіданні. Або "...обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до ст. 94 цього Кодексу" (ч. 3 ст. 370 КПК). Побіжно зазначимо, що у ст. 94 КПК "Оцінка доказів", на нашу думку, більш точно, відповідно до завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК), прописані пізнавально-оцінювальні процедури його учасників – "...слідчий, прокурор, слідчий, суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ щодо належності, достовірності, достовірності, а сукупність зібраних доказів – щодо достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення".

Таким чином, з психологічного боку інформація (*фактична, змістовна сторона доказів*), що отримана на досудовому слідстві, "об'єктивно" впливає на свідомість (*певним чином формує її*) учасників судового провадження і суттєво корегує їхні мисленево-

вольові процеси прийняття відповідних правових і процесуальних рішень. У цьому сенсі мова йде про те, що прокурори, слідчі, захисники, судді та інші учасники (сторони) кримінального провадження підпорядковуються тим самим природним психологічним законам, що й усі інші люди, що само по собі унеможлиблює конструктивне (об'єктивне) неупереджене сприйняття того, що відбувається під час судового провадження.

Звідси проведення досудового розслідування – здійснення системи пошукових, пізнавальних, посвідчувальних та правозабезпечувальних заходів є важливою обов'язковою складовою процесуальної форми кримінального провадження в цілому, а змістовно – початковим етапом безперервного збирання та формування доказів.

Багато питань виникло під час обговорення проблеми початку досудового розслідування.

На жаль, чинний КПК України не містить визначення таких важливих питань, як “початок кримінально-процесуальної діяльності” та “підстав для початку кримінально-процесуальної діяльності”, які при першому наближенні є неврегульованими, суперечливими або дискусійними та потребують науково-практичного опрацювання.

Так, новий Кримінальний процесуальний кодекс поміняв сам підхід до розслідування злочинів – він не передбачає необхідності прийняття формального акта про порушення кримінальної справи. Досудове розслідування злочину починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ст. 214 КПК).

Безсумнівно, зазначений початковий етап досудового розслідування є принципово новим щодо української правової системи. Скасування стадії порушення кримінальної справи, на думку законодавця, гуманізує досудове розслідування, спрощує кримінальне провадження та прискорює процес розслідування – будь-які заяви про злочин одразу ж потрапляють до Єдиного реєстру досудових розслідувань, після чого прокурор (слідчий) негайно приступає до розслідування. Цей захід, на його думку, позбавить громадян від небажання правоохоронних органів реєструвати “неперспективні” злочини, а обвинувачення і захист отримують рівні права в збиранні доказів, підвищується роль захисника-адвоката з надання доказів суду.

Але, з іншого боку, на що неодноразово звертали увагу як науковці, так і практичні працівники, скасування стадії порушення кримінальної справи означає для громадянина принципову неможливість оскаржити в суді почате проти нього кримінальне провадження, за відсутності в нього документа, який можливо оскаржити.

Крім того, на практиці, одразу виникло питання, як бути з хибними заявами про злочин і як захищати права людини, щодо якої розпочато розслідування за безпідставним звинуваченням і вже застосовані оперативно-розшукові заходи.

Правовий механізм перевірки заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення в новому КПК України не визначено. Водночас чітка регламентація процесуальної діяльності на початковому етапі досудового провадження є передумовою виконання завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК).

Мабуть, тому й виник компромісний (але, на нашу думку, такий, що не відповідає “букві” й “духу” нового Кодексу) документ – Інструкція про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, яка була підготовлена попереднім керівництвом прокуратури, діяльність якого піддається зараз обґрунтованій критиці.

Разом із тим, у ч. 1 ст. 214 КПК прямо й не двозначно зазначено, що прокурор невідкладно, але не пізніше 24 год. після подання заяви про вчинене кримінальне правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Тим більше, що у п. 5 відомостей, які вносяться до Єдиного реєстру, мова йде про попередню правову кваліфікацію кримінального правопорушення. Після чого, відповідно до ч. 7 ст. 214 КПК, матеріали передаються до органу досудового розслідування.

По суті, зазначена Інструкція разом із Положенням про Єдиний реєстр досудових розслідувань, які не є законодавчими актами, поза Законом легалізують так звану “дослідчу перевірку” (попередню перевірку), яка, відповідно до ст. 97 Кримінально-процесуального кодексу 1960 р., перевіряла заяву або повідомлення про злочин до початку процесуальної діяльності – порушення кримінальної справи.

Побіжно зазначимо, що така відомча “нормотворчість” не тільки не відповідає філософії нового процесуального закону, а й прямо суперечить вимогам ст. 1 КПК України, відповідно до якої порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України, що складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК та інших законів України.

Так, було б доцільним прислухатися до думки науковців з цього питання. Свого часу цю частину кримінального процесу дуже слушно В. С. Зеленецький та Л. М. Лобойко пропонували називати дослідчим кримінальним процесом або дослідчим проваджен-

ням за заявами й повідомленнями про злочини [2; 3]. Зазначені автори у своїх роботах підкреслювали та стверджували, що кримінальний процес виникає в момент звернення громадянина до компетентних посадових осіб правоохоронних чи судових органів з інформацією про злочини, що вчинений або готується, яка спонукає їх до здійснення дій щодо приймання, реєстрації вказаних заяв та повідомлень, а також прийняття заходів щодо їх запобігання, розкриття та запобігання вчиненню в майбутньому інших злочинів [5, с. 90–91].

У науковій літературі тих часів сформувалася усталена думка, за якою порушення кримінальної справи визначається як перша або початкова стадія кримінального процесу [6, 7; 8].

Тому викликає великий сумнів немотивована відмова розробників нового Кодексу поділяти кримінальний процес на стадії, особливо гостро це виявляється на початковій стадії досудового розслідування.

Аналізуючи вимоги ст. 97, 98 КПК України 1960 р., слід зробити висновок про те, що до прийняття рішення про порушення кримінальної справи шляхом винесення відповідної постанови здійснювалася діяльність відповідних посадових осіб, яка розпочиналася значно раніше і складалася з декількох етапів: прийняття заяв та повідомлень про злочини (безпосереднє їх прийняття, оформлення, реєстрація, доповідь начальнику органу, отримання його вказівок про здійснення перевірки тощо); перевірка заяв і повідомлень (відібрання пояснень від окремих громадян чи посадових осіб, складання та направлення запитів, отримання відповідей на них тощо); прийняття процесуального рішення за результатами перевірки (складання постанови про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи, заповнення статистичних карток, подання та реєстрація зазначених матеріалів прокурором, направлення повідомлення заявнику чи особі, відносно якої порушено кримінальну справу, роз'яснення їм прав на оскарження постанови прокурору чи в суд тощо).

Є практика, що без виконання зазначених перевірочних дій, на підставі лише отриманої заяви про злочин, що готується (а часто і про вже вчинений), встановити чи є у фактах, про які повідомлено, ознаки злочину; якими даними чи доказами підтверджуються наведені факти; за якою статтею КК України слід кваліфікувати злочин тощо – досить складно, або взагалі неможливо. Для її реалізації, з метою неухильного дотримання встановленого законодавством України порядку реєстрації, обліку і розслідування злочинів в органах внутрішніх справ, під час здійснення дізнання та досудового слідства, запобігання порушенням законних інтересів, конституційних прав і свобод громадян, МВС України свого часу були прийняті,

наприклад, накази: від 03.11.2003 р. № 1288 “Про заходи щодо забезпечення законності при розслідуванні злочинів органами внутрішніх справ України”; від 14.04.2004 р. № 400 “Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються”, від 20.02.2006 р. № 160 “Про організацію діяльності органів досудового слідства системи Міністерства внутрішніх справ України”. А також Інструкція про єдиний облік злочинців: затверджена наказом Генеральної прокуратури України від 26.03.2002 р. № 20, Міністерства внутрішніх справ України від 26.03.2002 р. № 84, Служби безпеки України від 26.03.2002 р. № 293, Державної податкової адміністрації України від 26.03.2002 р. № 126, Міністерства юстиції України від 26.03.2002 р. № 18/5 тощо [9].

Виникає логічне питання – а чим вони за змістом і спрямованістю відрізняються від згаданої вище діючої Інструкції Генеральної прокуратури України, відповідно до пункту 3,7 якої, прокурор сам не приймає відповідного рішення, а спрямовує матеріали, що містяться у заяві й свідчать про можливе вчинення кримінального правопорушення, для перевірки до органу внутрішніх справ. І де тут убачається адептами нового кодексу – “прискорення” та “спрощення” кримінального процесу – не кажучи вже про те, що таке “затягування” початку досудового розслідування створює умови маскування й знищення слідів злочинної діяльності.

На думку присутніх на круглому столі адвокатів, з якою можна погодитися, новий КПК ніяких додаткових преференцій захисникам-адвокатам не дав. Так, зокрема, посилення на ст. 93, яка буцімто надає сторонам кримінального провадження рівні права у збиранні доказів, лише формально декларує таку рівність. Аналізуючи згадану статтю, зауважимо на тому, що у ч. 2 зазначено, що сторона обвинувачення (а це відповідний державний орган) здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок, проведення інших процесуальних дій. А ч. 3 наділяє сторону захисту та потерпілого правом збирання доказів шляхом витребування та отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, *копій* документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок. Реалізувати захисником у сучасних реаліях правового нігілізму зазначені вище заходи нам удається доволі проблематичним. Крім того, сторона захисту

може лише ініціювати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. Тобто, ініціювання ще не означає їхнього проведення, крім того викликає великий сумнів щодо сутності *інших дій*, а також суб'єктів і можливостей їх оцінювання як таких, що здатні забезпечити подання суду *належних* і *допустимих* доказів. Тому можна погодитися з авторами-науковцями доктринального тлумачення нового Кримінального процесуального кодексу, які зауважують, що повноваження щодо збирання доказів сторонами обвинувачення, захисту та потерпілими не рівнозначні [1, с. 247].

На наше переконання, проблема захисту потребує кардинального реформування. У ст. 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Тож права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Тому логічно, що захист – це справа держави і його мають здійснювати не самоврядні громадські організації, а державні установи.

IV. Висновки

Зазначене – це лише невелика частка проблем, які виникли зараз, і на які науковцям слід якимось чином реагувати та коментувати для практиків.

Головна ж проблема, на нашу думку, полягає глибше – її коріння знаходяться в теоретичному підґрунті як науки кримінального процесу, так і криміналістики (а точніше, у недостатньому методологічному опрацюванні цієї проблеми).

Крім того, за нашими спостереженнями, працівники правоохоронних органів (прокурори, слідчі, оперативні працівники) не навчилися (не вміють, не бажають, не звикли) користуватися безпосередньо нормами закону – чекають якихось роз'яснень, інструкцій тощо. А це вже дидактичний аспект проблеми, що пов'язаний з ефективністю та доцільністю сучасного професійного юридичного навчання.

Традиційний спосіб передачі минулого досвіду безпосередньо вербальний: його носій, *практичний працівник – студент* має серйозні методичні вади. Існуюча практика безпосереднього залучення до навчального процесу досвідчених юристів-практиків (суддів, прокурорів, слідчих, адвокатів тощо) не завжди доцільна.

Людський досвід має відомі обмеження, і тому, з позиції дидактики, виникає зовсім не риторичне питання – чому може навчити молодого студента, якому доведеться працювати у майбутньому (за нових умов і час-

то в новому або оновленому правовому полі), досвідчений практичний працівник з великим стажем роботи, але у минулих умовах і у старому правовому полі?

Яким же чином здобутки попередників ефективно трансформувати в навчальні програми сьогодення? Методична схема (алгоритм) відома: спочатку минулий досвід слід відповідним чином узагальнити, потім – опрацювати у певній науковій теорії і, нарешті, – у вигляді прогностичних дидактичних моделей запроваджувати в навчальний процес підготовки майбутніх юристів.

У цілому слід визнати, що мета круглого столу досягнута, а його традиційне періодичне проведення сприятиме становленню наукових, ділових та особистих контактів між юристами-науковцями та практиками, що займаються спорідненою правовою проблематикою.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шуміла. – Київ : Юстініан, 2012. – 1224 с.
2. Зеленецький В. С. Прокурорський надзор за исполнением органами дознания законов при приеме, регистрации, проверке и разрешении заявлений и сообщений о преступлениях : монография / В. С. Зеленецький. – Харьков : Восточно-региональный центр гуманитарно-образовательных дисциплин, 2004. – 400 с.
3. Лобойко Л. Н. Актуальные проблемы доследственного уголовного процесса : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Л. Н. Лобойко. – Харьков : Ун-т внутр. дел МВД Украины, 1997. – 209 с.
4. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право : курс лекцій : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. Н. Лобойко ; Юридична академія МВС України. – Київ : Істина, 2005. – 456 с.
5. Зеленецький В. С. Категоріальна характеристика доследственного уголовного процесса / В. С. Зеленецький // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ : зб. наук. праць. – 2005. – Спец. вип. № 1 (23) "Актуальні питання кримінально-правових наук". – С. 90–91.
6. Кримінальний процес України : підручник / Є. Г. Коваленко, В. Т. Маляренко. – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – С. 13–14.
7. Тертишник В. М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуального кодексу України / В. М. Тертишник. – Київ : А.С.К., 2002. – С. 12.
8. Молдован А. В. Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США : навч. посіб. / А. В. Молдован. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – С. 126.
9. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net>.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2014.

Лукашевич В. Г. Новый Уголовный процессуальный кодекс Украины – вызов теориям уголовного процесса и криминалистики

В статье рассмотрены некоторые проблемные вопросы, которые поднимались на заседании круглого стола на тему: “Уголовный процессуальный кодекс Украины: первые проблемы и достижения”, который состоялся 12.09.2014 г. в Классическом приватном университете. Проанализировано действующее уголовно-процессуальное законодательство в сравнении с законодательством 1960 г., практика его применения, мнения ученых и практиков относительно анонсированных проблем. Изложены собственные мысли по их решению в современных правовых реалиях и планирования научных исследований в этой области.

Ключевые слова: уголовное производство, задачи уголовного производства, досудебное расследование, начало досудебного расследования, Единый реестр досудебного расследования, сообщение о подозрении, остановка досудебного расследования, окончание досудебного расследования, участие защитника в уголовном производстве.

Lukashevich V. The New Criminal Procedural Code of Ukraine – a Challenge Theories of Criminal Procedure and Criminalistics

The article discusses some of the problematic issues that were raised at the round table on the theme: “The Criminal Procedural Code of Ukraine: problems and achievements of the first”, which took place September 12, 2014 in Classical Private University. Analyze the effect of the criminal procedure law in comparison with the laws of 1960, its application in practice, the opinions of scholars and practitioners regarding the announced problems. Set out his thoughts on their decision in modern legal realities and planning research in this area.

The purpose of the roundtable was to discuss academics and practitioners (judges, prosecutors, defense attorneys, investigators) to-date information on the practical implementation requirements of the Criminal Procedure Code in the legal realities of modern Ukraine and on these grounds improvement of criminal procedure of science, strengthening communication theory and practices, making recommendations on the harmonization of national legislation with international experience.

The subject of discussion was the following question (problem): Experience the new realities of court actions Criminal Procedural Code of Ukraine; Attorney procedure as head of the criminal proceedings; place and role of the investigating judge in the criminal proceedings; investigators in the pre-trial investigation of criminal offenses; lawyer back in the new realities of criminal procedural code of Ukraine.

It was attended by well-known in Ukraine and regional scholars and practitioners: A. Aksenov, Executive Director of NGO “Association of Lawyers of Ukraine” D. Buhay, President of NGO “Association of Lawyers of Ukraine” partner LC “Vashenko Bugay and partners”, the lawyer; V. Gorodovenko, Doctor of Law, Associate Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Chairman of the Appeal Court in Zaporozhye; T. Denisova, Doctor of Law, Professor, Director, Institute of Law named Vladimir Stashysa Classic Private University; K. Kaljuga, Ph.D., Senior Expert NDEKTS at the Interior Ministry of Ukraine in Zaporizhzhya region, major police; V. Lukashevich, Doctor of Law, Professor, Head of Criminal Procedure and Criminalistics, Honored Lawyer of Ukraine; A. Monayenko, Doctor of Law, Professor, Vice-Rector Classic Private University, Head of Zaporizhia branch of the Bar Association of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine; L. Novoselova, Chairman of the Advocates Association of the Bar of Zaporozhye region; O. Ryabchynska, doctor of sciences, professor, head of the Department of Criminal Law Classical Private University; Accomplice SI, PhD, associate professor, head of supervision over the observance of laws in criminal proceedings prosecution of Zaporozhye region; O. Chernobay, President of “Association of Lawyers of Ukraine,” the lawyer, managing partner of UK “Chernobay and partners”; O. Shatsky, prosecutor Zaporozhye region, senior adviser of Justice; A. Shevchuk, Managing Partner SA “Shevchuk & Partners” lawyer, a member of the NGO “Association of Lawyers of Ukraine” member of the NGO “Association of Lawyers of Ukraine.”

The main conclusion – in general, it should be recognized that the purpose of the roundtable is reached, and its traditional periodic facilitate the establishment of scientific, business and personal contacts between legal scholars and practitioners dealing with related legal issues.

Key words: criminal proceedings, the problem of criminal proceedings, pre-trial investigation, the beginning of the pre-trial investigation, the Unified Register of pre-trial investigation, the report of a suspected, stop the pre-trial investigation, the end of the pre-trial investigation, the participation of defense counsel in criminal proceedings.